

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IV.

WARSZAWA, DNIA 15 KWIETNIA 1927 R.

Nr. 7.

T R E Ś Ć:

	str.		str.
Ruch służbowy	61	Prawidłowe wpisywanie nazwisk przekazującego i odbiorcy	
Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości o lich-		w primanotach żyrowych	63
wie pieniężnej	61	Umieszczanie na wekslu stempla firmowego Oddziału we	
Urzędowe ustalenie nazw miejscowości Ostrów Mazowiecka		właściwym miejscu w razie pobrania prowizji domicylo-	
i Radomsko	61	wej lub inkasowej	63
Obwieszczenie Ministra Skarbu o wysokości sumy, do jakiej		Torebki do przesyłki monet w listach	64
mogą być przyjmowane papiery wartościowe jako wa-		Nowa ustawa bankowa w Stanach Zjednoczonych	64
daja i kaucje	62	Izby Rozrachunkowe	67
Parytet „Pengó” i koron papierowych węgierskich	62	Rozwój wkładów w instytucjach kredytowych	68
Używanie blankietów wekslowych dotychczasowych wzorów		Rynek pracy	69
Uzupełnienie spisu telefonów Banku Polskiego	62	Różowe zaświadczenia walutowe, wystawione w 1926 roku	70
Nieprzyjmowanie do dyskonta weksli, wystawionych na nie-			
właściwych blankietach	63		

Ruch służbowy.

Zmarli.

Aleksander Wolski z Oddziału Głównego w Warszawie.

Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości o lichwie pieniężnej.

(Dział IV Spisu Okólników).

W Monitorze Polskim Nr. 77 z 4 kwietnia 1927 r. ogłoszono rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z 28 lutego 1927 r. o lichwie pieniężnej, obowiązujące od 11 marca 1927 r. W myśl powyższego, korzyści majątkowe, osiągane przy operacjach kredytowych przez przedsiębiorstwa, trudniące się czynnościami bankowymi, nie mogą przekraczać 14% w stosunku rocznym tytułem procentów i prowizji od udzielanych pożyczek, oraz — aż do odwołania — 2% miesięcznie od sumy udzielanych pożyczek, jako wynagrodzenie za ubezpieczenie przedmiotów zastawu, ich przechowanie i szacowanie.

Jednocześnie przypomina się aktualną notatkę w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 17 z 15 września 1926 r., str. 132, p. t. „Przeciwdziałanie drożyznie kredytu w bankach prywatnych”.

Urzędowe ustalenie nazw miejscowości Ostrów Mazowiecka i Radomsko.

(Dział I Spisu Okólników).

W wykazie powiatów i miejscowości, stanowiących okręgi bankowe Oddziałów, podano ustalone urzędowo nazwy miejscowości: Ostrów Mazowiecka (okrąg bankowy łomżyński) oraz Radomsko (okrąg bankowy piotrkowski). Ponieważ nazwy tych miejscowości oznaczane są różnolicie (Ostrów Łomżyński, Ostrów Mazowiecki, Radomsk, Noworadomsk), zwraca się uwagę Oddziałów na wymienione poprawne nazwy, ogłoszone w Monitorze Polskim.

Wobec powyższego staje się nieaktualną wzmianka w Wiadomościach Banku Polskiego, omawiająca nazwę Radomska.

O ileby zatem na wekslach pojawiały się nazwy tych miejscowości w odmiennej formie, nie należy ich przyjmować do dyskonta.

Jednocześnie poleca się adresować (na kopertach) korespondencję, przeznaczoną dla Oddziału w Piotrkowie, „Piotrków Trybunalski”.

Obwieszczenie Ministra Skarbu o wysokości sumy, do jakiej mogą być przyjmowane papiery wartościowe jako wadja i kaucje.

(Dział I Spisu Okólników).

W Monitorze Polskim Nr. 81 z 8 kwietnia 1927 r. ogłoszono obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1927 r. o wysokości sumy, do jakiej mogą być przyjmowane papiery wartościowe przez urzędy państwowe jako wadja przy przetargach, oraz kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów lub zaliczek. Między innymi wyszczególnione są akcje Banku Polskiego, których wartość depozytową podniesiono do 90 złotych.

Wymienionem obwieszczeniem winny Oddziały kierować się przy wypisywaniu wartości depozytowej w deklaracjach kolektorów Loterii Państwowej, oraz przy informowaniu klientów.

Parytet „Pengö” i koron papierowych węgierskich.

(Dział XII Spisu Okólników).

Niektóre Oddziały obliczają wartość parytetową papierowych koron węgierskich, względnie nowych biletów „Pengö” według dawnego parytetu banknotów b. Banku Austriacko-Węgierskiego. Wyjaśnia się przeto, że parytet pengö wynosi:

$$100 \text{ pengö} = 90.64 \text{ zł w złocie,}$$

wobec czego winien być odtąd stale stosowany. Również nie należy posługiwać się dawnym parytetem (105.01) przy księgowaniu koron węgierskich, ponieważ ich relacja do pengö została ustalona ustawowo w stosunku 1 pengö = 12.500 koron węgierskich, co zaznaczone jest w wykazie gotówki.

Dawny parytet ma być stosowany jedynie przy skupie koronowych monet złotych.

Używanie blankietów wekslowych dotychczasowych wzorów.

(Dział IV Spisu Okólników).

Na mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z 17 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 113) mogą być używane — aż do dalszego zarządzenia — blankiety wekslowe, sporządzone według wzorów dotychczasowych, opisanych w rozporządzeniu Ministra Skarbu z 28 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 515) i z 23 września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 775); również będą aż do dalszego zarządzenia w obiegu urzędowe blankiety wekslowe wartości 10, 40, 50 i 70 gr oraz 1 zł, sporządzone według wzorów dotychczasowych, opisanych w powołanym rozporządzeniu z 28 maja 1924 r., na których stronie odwrotnej, a mianowicie na brzegu węższym, umieszczono znaczki stemplowe, skasowane pieczęcią kasy skarbowej, a uzupełniające wartość urzędowego blankietu wekslowego do kwoty 20, 30, 60 i 90 groszy lub 1 złoty 50 groszy.

Pozatem opłatę stemplową od weksla można uiszczać przez napisanie go na urzędowym blankiecie wekslowym według wzoru, ustalonego w § 155 rozporządzenia Ministra Skarbu z 20 listopada 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 123, poz. 713).

Uzupełnienie spisu telefonów Banku Polskiego.

W spisie telefonów Banku Polskiego należy zanotować następujące zmiany:

na str. 26 Oddział w Brześciu n/B.

Skreślić „ul. Jagiellońska Nr. 8”, a wpisać: „ul. Narutowicza Nr. 1 i Unji Lubelskiej Nr. 9”.

Sala operacyjna i gabinet Dyrektora Oddziału Nr. 41

Aparat ten jest czynny tylko od godziny 8 do 23.

„ „ 52 Oddział w Zamościu.

Sala operacyjna i mieszkanie najstarszego urzędnika . „ 1-34

Aparat ten jest czynny całą dobę i może być łączony z Warszawą i Oddziałami.

Nieprzyjmowanie do dyskonta weksli, wystawionych na niewłaściwych blankietach.

(Dział IV Spisu Okólników).

Jednym z błędów formalnych, stanowiących powód nieprzyjmowania weksli do dyskonta, jest poprawianie lub skreślanie niektórych wyrazów w tekście weksła (Instrukcja Służbowa Cz. IV § 11, str. 63, p. 4). Do tej kategorii nieformalności zalicza się także wystawienie weksła ciągnionego na blankiecie weksła własnego i odwrotnie, przez odpowiednie skreślenie lub dopisanie słów w części tekstu, wyrażającej polecenie, względnie przyrzeczenie (przy wekslu własnym) zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej. Wystawcy dokonywują tego w ten sposób, że na blankiecie weksła ciągnionego skreślają wyraz „Pan”, dopisując go natomiast na blankiecie weksła własnego, co w jednym wypadku zmusiło Bank Polski do zwalczania w procesie wekslowym zarzutu nieważności wekslii.

Jakkolwiek wobec sądu również tekst weksła podlega interpretacji i weksel ciągniony może być uznany za ważny, chociaż wystawiono go na blankiecie weksła własnego, mimo to — ze względu na możliwość sprzeczności w kwestji polecenia zapłaty, oraz w celu uniknięcia z tego powodu zarzutów ze strony wekslowo zobowiązanych — nie należy przyjmować do dyskonta weksli, wystawionych na niewłaściwych blankietach, uważając to jako błąd formalny.

Prawidłowe wpisywanie nazwisk przekazującego i odbiorcy w primanotach żyrowych.

(Dział VIII Spisu Okólników).

Przy wypełnianiu primanot żyrowych nasuwają się Oddziałom wątpliwości, w której z nich ma być uwidaczniane nazwisko wpłacającego lub przekazującego, a w której odbiorcy przekazu. Ponieważ pozycjami, znajdującymi się w primanocie przychodowej, uznaje się odnośne rachunki, wynika stąd oczywista potrzeba wskazania posiadacza danego rachunku, t. j. wypisanie jego nazwiska. Odwrotnie przedstawia się sprawa odnośnie do primanoty rozchodowej, w której wymienia się nazwiska klientów wpłacających, względnie nazwiska posiadaczy rachunków, uskuteczniających przelewy.

Celem uchylenia dowolnej a często nieścisłej interpretacji w tym względzie, wyjaśnia się, że nazwisko odbiorcy, a więc osoby, na rzecz której uskutecznilo wpłatę lub przekaz, wpisuje się w primanocie przychodowej, zaś przekazującego w rozchodowej.

Jeżeli klient, nieposiadający rachunku żyrowego, uskutecznia wpłatę na rachunek żyrowy miejscowy, wymienia się w primanocie przychodowej nazwisko posiadacza rachunku; o ile natomiast wpłata taka ma być przekazana na rachunek żyrowy, prowadzony w innym Oddziale, wpisuje się w primanocie żyrowej przychodowej nazwisko odbiorcy z podaniem nazwy właściwego Oddziału, w rozchodowej zaś nazwisko przekazującego. W analogiczny sposób postępuje się, kiedy przekaz dokonywany jest w drodze przelewu z jednego rachunku żyrowego na drugi, miejscowy lub zamiejscowy.

Przestrzeganie powyższej zasady umożliwia sprawdzanie — na podstawie primanot — pozycji, księgowanych na poszczególnych rachunkach.

Wyjaśnienie niniejsze należy odnotować w Instrukcji Służbowej Cz. II, § 8 i 9.

Umieszczanie na wekslu stempla firmowego Oddziału we właściwym miejscu, w razie pobrania prowizji domicylowej lub inkasowej.

(Dział IV Spisu Okólników).

Na dowód zaliczenia prowizji domicylowej albo inkasowej od weksli płatnych w Zastępstwie (Instrukcja Służbowa Cz. IV § 12, str. 70 i Okólnik Nr. 87 z 31 grudnia 1926 r.) umieszcza się na wekslu stempel firmowy Oddziału bez podpisów możliwie tuż pod wzmianką, określającą domicyl, względnie miejsce płatności. Wskazując to miejsce jako najwłaściwsze, kierowano się — jak zresztą w całej Instrukcji — zasadami obowiązującego prawa wekslowego, a tem samem w danym wypadku brano pod uwagę schemat nowego, urzędowego blankietu wekslowego, którego tekst jest już wydrukowany.

Ponieważ blankiety te różnią się znacznie pod względem treści i jej układu od używanych dotąd jeszcze — zwłaszcza na obszarze b. zaboru rosyjskiego — a odbijanych zapomocą szablonu, w którym

miejsce płatności lub domicyl podawane jest z prawej strony tuż nad podpisem wystawcy, należy przeto uwidaczniać stempel firmowy Oddziału na tego rodzaju wekslach z lewej strony u dołu, bez pośrednio pod winietą stemplową. Umieszczenie bowiem stempla tego (na dawnych blankietach) ściśle według wskazówek Instrukcji może spowodować przypuszczenie, że Oddział jest wystawcą weksli.

Torebki do przesyłki monet w listach.

(Dział I Spisu Okólników).

Przy załatwianiu operacji bankowych na podstawie zleceń w drodze korespondencyjnej, Oddziały zmuszone są często przysyłać klientom w listach drobne monety, jako resztę, wynikającą z obrachunku. Ponieważ w myśl przepisów pocztowych (Dz. Urz. M. P. i T. Nr. 8 z 18 czerwca 1919 r., poz. 8) przesyłane w kopertach monety winny być owijane w papier i umieszczane w nich po lewej stronie, przypomina się, że do tego celu służą specjalne małe torebki z dwoma gumowanymi brzegami; jednym brzegiem zakleja się zawartość torebki, drugim natomiast przykleja się ją albo do listu albo wewnątrz koperty. W razie potrzeby należy torebki zamawiać w Wydziale Administracyjnym.

Nowa ustawa bankowa w Stanach Zjednoczonych.

(Mc Fadden Banking Act).

Ustawa o Rezerwie Federalnej (Federal Reserve Act) z dn. 23-go grudnia 1913 r. ulegalizowała w St. Zjednoczonych system regionalnych banków emisyjnych t. zw. banków rezerwowych, które wobec uprzywilejowanego stanowiska w sprawie emisji biletów bankowych faktycznie przejęły na siebie wyłącznie funkcje dawnych, licznych, prywatnych banków emisyjnych t. zw. banków narodowych, działających na podstawie ustawy o bankach narodowych (National Bank Act). Ustawa o Rezerwie Federalnej, która pomyślnie rozwiązała zagadnienie unifikacji emisji prawnych środków płatniczych na całym terenie St. Zj. i regulowania obiegu pieniężnego, nie przeprowadziła jednak unifikacji prawodawstwa w dziedzinie bankowości we wszystkich Stanach, tak że w państwie tem istniała wielka różnorodność banków, podlegających różnym prawom, wskutek czego pewne banki w walce konkurencyjnej z innemi instytucjami pokrewnemi korzystały ze specjalnych przywilejów.

Nowa ustawa bankowa ogólnokrajowa t. zw. McFadden Banking Act, podpisana przez Prezydenta Coolidge'a w dn. 25 lutego 1927 r., jakkolwiek nie rozwiązuje tej sprawy w sposób definitywny, to jednak stara się złagodzić sytuację, stawiając sobie za cel poprawę położenia upośledzonych, pod pewnym względem, banków narodowych.

Po wprowadzeniu systemu Rezerwy Federalnej banki narodowe (national banks), t. j. dawne prywatne banki emisyjne w myśl art. 2 p. c) ustawy o Rezerwie Federalnej zmuszone zostały do przystąpienia do tego systemu drogą przymusowej subskrypcji na kapitał zakładowy regionalnego banku rezerwowego w wysokości 6% swego kapitału zakładowego wraz z nadwyżką, t. j. funduszem zapasowym. Banki narodowe, stając się akcjonariuszami banków rezerwowych, otrzymały nazwę banków związkowych (member banks). Banki związkowe, którym jako członkom systemu Rezerwy Federalnej przysługują pewne przywileje, jako to korzystanie z kredytu redyskontowego w bankach rezerwowych, poddane zostały z drugiej strony pewnym uciążliwym ograniczeniom — zwłaszcza w sprawie zakładania oddziałów.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o Rezerwie Federalnej dawne banki narodowe, przekształcone obecnie na banki związkowe, za zgodą Kontrolera Monetarnego (Controller of the Currency) mogły otwierać tylko agentury, których działalność ograniczała się do przyjmowania wkładów i wypłacania czeków i których prawa nie były ściśle określone.

Większa swoboda przysługiwała bankom narodowym w sprawie zakładania oddziałów zagranicznych, a mianowicie § 25 ustawy o Rezerwie Federalnej przewiduje, że każdy bank narodowy, posiadający kapitał zakładowy z nadwyżką, t. j. z funduszem zapasowym w wysokości 1 milj. dolarów, może za zgodą zarządu Rezerwy Federalnej zakładać oddziały w obcych krajach, w krajach podległych Stanom Zjednoczonym i na wyspach, należących do St. Zj., w celu popierania handlu zagranicznego.

§ 25 przewiduje dalej, że każdy bank narodowy może umieszczać kapitał, nieprzewyższający 10% kapitału zakładowego i funduszu zapasowego w akcjach jednego lub kilku banków, lub korporacji bankowych, koncesjonowanych na mocy praw St. Zj., lub któregośkolwiek Stanu. Przez udział w kapitale innych instytucji bankowych banki narodowe mogły pozostawać w stosunkach specjalnie uprzywilejowanych z temi instytucjami i otrzymać prawo kontroli nad prowadzeniem operacji.

Wobec tego, że przynależność do systemu Rezerwy Federalnej pociągała za sobą wyszczególnione powyżej ograniczenia, banki narodowe, które swymi wpływami wybiegały poza granice swego okręgu, musiały szukać dróg pośrednich, uczestniczyć w zakładaniu nowych instytucji bankowych, głównie korporacji bankowych¹⁾, poza tem banki narodowe miały możność zwiększania swych oddziałów przez fuzje z bankami stanowymi, t. j. z bankami, działającymi na mocy praw stanowych, które stając się bankami narodowymi, zachowywały prawo utrzymywania swych dawnych oddziałów.

W przeciwieństwie do banków narodowych banki stanowe (State banks) w myśl postanowień ustawy o Rezerwie Federalnej nie miały obowiązku należenia do systemu Rezerwy Federalnej, gdyż zostało to pozostawione ich wolnemu wyborowi. § 9 powyższej ustawy przewiduje, że każdy bank stanowy, o ile zarząd Rezerwy Federalnej uznał stan jego finansów za pomyślny, może stać się członkiem systemu Rezerwy Federalnej przez udział w kapitale zakładowym regionalnego banku rezerwowego w wysokości 6% swego kapitału zakładowego wraz z funduszem zapasowym (a więc na tych samych warunkach co i bank narodowy). Stając się akcjonariuszem banku rezerwowego i członkiem systemu Rezerwy Federalnej, a więc bankiem związkowym (member bank), bank stanowy nie zostawał pozbawiony przywilejów, jakie mu nadawały prawa stanowe, jako bankowi stanowemu, co dytyczyło także i sprawy zakładania oddziałów.

Z powyższego widać, że banki stanowe w sprawie zakładania i utrzymywania oddziałów bankowych zajmowały w stosunku do banków narodowych stanowisko uprzywilejowane. Ponadto należy jeszcze podkreślić, że banki narodowe są stałymi i przymusowymi członkami systemu Rezerwy Federalnej, podczas gdy banki stanowe, które przystąpiły do tego systemu i stały się bankami związkowymi (member banks), mają możność wystąpić z tego systemu, zwracając po 6-cio miesięcznem wymówieniu swoje akcje bankowi rezerwowemu, które zostają unieważnione, z tem tylko zastrzeżeniem, że część kapitału banku rezerwowego, wycofanego w ten sposób w ciągu roku kalendarzowego nie może przewyższać 25% kapitału zakładowego. Banki stanowe, które stały się bankami związkowymi, są więc niestałymi członkami systemu Rezerwy Federalnej i mają większą swobodę działania.

Chcąc wystąpić z systemu Rezerwy Federalnej, który niejednokrotnie krępuje ich działalność, banki narodowe, które jako takie są stałymi członkami tego systemu, mają tylko jedną drogę, a mianowicie wyrzec się przywileju emisyjnego, który im przysługuje jako bankom narodowym na mocy ustawy o bankach narodowych i przekształcić się na zwyczajne banki stanowe, działające na mocy praw stanowych, co w hierarchji bankowej St. Zj. stanowi pewną degradację. Z drugiej strony każdy bank stanowy, posiadający dostateczny kapitał, ma możność przekształcenia się na bank narodowy (§ 8 ustawy o Rezerwie Federalnej) na skutek uchwały akcjonariuszów, przedstawiających 51% kapitału zakładowego i za zgodą Kontrolera Monetarnego.

Uprzywilejowane jednak stanowisko banków stanowych w sprawie zakładania i utrzymywania oddziałów spowodowało, że daleko częstsze były fakty przekształcania się banków narodowych na stanowe niż odwrotnie. Według amerykańskiego „Journal of Commerce” z dn. 25. II 1927 r. w okresie ostatnich trzech lat 253 banki narodowe przekształciły się na banki stanowe i wystąpiły z systemu Rezerwy Federalnej. Łączny kapitał ich wynosił 1.126 milj. dolarów. Ubytek ten został tylko w części zrekompensowany przez przystąpienie do systemu Rezerwy Federalnej 29 banków stanowych z kapitałem 235 milj. dolarów, które przekształciły się na banki narodowe.

Upośledzone stanowisko banków narodowych²⁾ w sprawie rozszerzania swych placówek bankowych stało się przyczyną ich masowej dezercji z pod sztandarów systemu Rezerwy Federalnej. Systemowi temu groziła wobec tych okoliczności dalsza utrata członków stałych, którzy musieliby być czę-

¹⁾ Przy wydawaniu koncesji na założenie banku prawa stanowe A. P. wymagają niejednokrotnie złożenia b. wysokiej kaucji, co ma na celu utrudnienie zakładania instytucji bankowych, w celu prowadzenia niezdrowych, spekulacyjnych operacji. Natomiast dzięki ustawie o Rezerwie Federalnej założenie t. zw. korporacji bankowej było sprawą daleko łatwiejszą. Dla uzyskania koncesji na lat 10 wystarczało, aby 4 osoby wniosły do zarządu Rezerwy Federalnej podanie o zarejestrowanie korporacji. Minimalny kapitał korporacji bankowej określony jest w powyższej ustawie na 2 milj. dolarów, z których tylko $\frac{1}{4}$ część powinna być od razu wpłacona. Główna różnica między bankiem a korporacją polega na tem, że korporacja nie ma prawa przyjmowania wkładów bankowych i nie może należeć do systemu Rezerwy Federalnej, t. j. zostać bankiem związkowym (member bank).

²⁾ Londyński „The Banker” z września 1926 r. podaje, że w r. 1925 w Stanach Zjedn. na ogólną liczbę 2.572 oddziałów bankowych było tylko 332 oddziałów i agentur banków narodowych.

ściowo zastąpieni przez członków niestałych, jakimi są banki związkowe, rekrutujące się z banków stanowych, towarzystw trustowych i t. p., które w myśl postanowień § 9 ustawy o Rezerwie Federalnej za zgodą zarządu Rezerwy Federalnej mają możność należenia do tego systemu. Podczas gdy w 1916 r. tylko jeden niestały członek wycofał się z systemu Rez. Fed., a w okresie wojennym ani jeden, w okresie powojennym wycofywanie się członków niestałych było zjawiskiem coraz częstszym. Sytuacja stawała się groźną.

Nowa ustawa bankowa ogólnokrajowa t. zw. Mc Fadden Act, która w położeniu banków narodowych, t. j. stałych członków systemu Rez. Fed. wprowadza pewną poprawę, ma na celu konsolidację tego systemu. Ustawa ta, jak już wspomniano powyżej, nie rozwiązuje definitywnie zagadnienia rozwoju instytucji bankowych w duchu nowoczesnych metod bankowości, stosowanych z powodzeniem w innych krajach, t. j. niekrepujących akcji powiększania oddziałów bankowych, gdyż nie znosi ograniczeń, wypływających z różnych praw, stosowanych w poszczególnych Stanach. Ujednostajnienie prawodawstwa bankowego pod tym względem byłoby pracą przedewszystkiem bardzo skomplikowaną. Londyński „The Banker” z września 1926 r. konstatuje, że w 21 Stanach bankom stanowym przysługuje z pewnemi zastrzeżeniami prawo zakładania oddziałów bankowych, w 17 Stanach banki stanowe są tego prawa pozbawione, a w 10 Stanach sprawa ta wogóle nie została w ustawodawstwie stanowym uwzględniona. Zniesienie wszelkich ograniczeń pod tym względem spotkałoby się ponadto z energicznym sprzeciwem przedstawicieli małych banków, rozsianych w wielkiej ilości na całym obszarze St. Zj., dla których nieograniczone niczem prawo zakładania oddziałów przez wielkie banki metropolji jak New-York, Chicago i t. p. byłoby poważnem zagrożeniem ich egzystencji.

Wobec powyższych okoliczności nowa ustawa bankowa nie wprowadza żadnych zmian w obowiązujących pod tym względem prawach stanowych, dotyczących banków stanowych — przeprowadza ona tylko zrównanie praw banków narodowych z bankami stanowymi, a mianowicie w tych Stanach, w których zakładanie oddziałów bankowych bankom stanowym [jest zasadniczo dozwolone, banki narodowe mają prawo zakładać i utrzymywać oddziały bankowe w granicach wsi, miasta czy osady, w których znajduje się centrala banku i których liczba mieszkańców jest nie niższa niż 25.000. Przy liczbie mieszkańców wahającej się między 25 tys. a 50 tys. bankowi narodowemu przysługuje prawo założenia jednego oddziału, gdy liczba ta waha się między 50 a 100 tys. — prawo założenia nie więcej jak dwa oddziały. W miastach, w których liczba mieszkańców przewyższa 100 tys. liczba oddziałów zostaje ustalona przez Kontrolera Monetarnego.

Przepisy powyższej ustawy nie naruszają w niczem postanowień ustawy o Rez. Fed. w sprawie zakładania przez banki narodowe oddziałów zagranicznych, które wyszczególnione zostały powyżej.

Nowa ustawa wprowadza także ułatwienia w sprawie fuzji banków narodowych z bankami stanowymi, a mianowicie bank stanowy dla dokonania połączenia się z bankiem narodowym nie jest obowiązany przekształcić się uprzednio na bank narodowy, lecz wymagana do tego jest tylko zgoda $\frac{2}{3}$ głosów wszystkich akcjonariuszy. Ponieważ banki narodowe łączą się z bankami stanowymi głównie w celu powiększenia swych oddziałów, ułatwienie tej operacji jest dalszym krokiem na drodze poprawienia położenia banków narodowych. Dzięki nowej ustawie rozszerzaną także zostaje działalność kredytowa banków narodowych, zwłaszcza w zakresie pożyczek, udzielanych rolnictwu.

Ponieważ nowa ustawa przyniosła częściowo rozwiązanie sprawy ekspansji banków narodowych, została ona odrazu popularną jako ustawa, regulująca akcję rozszerzania sieci oddziałów bankowych (branch banking). W ferworze dyskusji nad tak żywotną kwestją, jak ekspansja wielkich banków, która zagrażałaby egzystencji małych jednostek bankowych, nie zwrócono należytej uwagi na najważniejsze postanowienie nowej ustawy, jakim jest prolongowanie na czas nieograniczony przywileju emisyjnego banków rezerwowych.

Według ustawy o Rez. Fed. z dn. 23 grudnia 1913 r. przywilej ten nadany był tylko na okres 20-letni, t. j. do roku 1934. Polityka jednak zarządu Rezerwy Federalnej, na czele której stoi minister skarbu, dąży stale do jaknajściślejszej współpracy rządu z bankami, co da się osiągnąć tylko na drodze konsolidacji systemu Rezerwy Federalnej. Prolongowanie na czas nieograniczony przywileju emisyjnego banków rezerwowych (banki rezerwowe tracą ten przywilej tylko w razie pogwałcenia praw St. Zj.), usuwa sposobność, jakaby się nasuwała przy każdorazowym prolongowaniu tego przywileju, do atakowania systemu Rezerwy Federalnej i do wprowadzania doń jakichkolwiek zmian w związku z takim czy innem kształtowaniem się stosunków politycznych.

Izby Rozrachunkowe.

Suma przedstawionych dowodów.

(w tysiącach złotych)

M I E S I Ą C	OGÓŁEM		Warszawa		Lwów		Poznań	
	1925	1926	1925	1926	1925	1926	1925	1926
W styczniu	95.605	85.762	57.610	52.343	22.655	7.499	15.340	25.920
„ lutym	96.247	63.921	68.698	47.593	18.983	5.199	8.566	11.129
„ marcu	139.787	108.965	108.809	70.982	21.543	7.584	9.435	30.399
„ kwietniu	143.325	97.568	101.160	67.034	23.690	5.971	18.469	24.563
„ maju	132.097	71.396	96.232	52.350	24.255	5.114	11.610	13.932
„ czerwcu	128.908	76.962	87.989	47.070	27.378	6.795	13.541	23.097
„ lipcu	197.986	86.204	144.604	55.428	28.905	5.862	24.477	24.914
„ sierpniu	177.635	66.556	154.434	45.934	12.276	4.544	10.925	16.078
„ wrześniu	158.134	99.933	128.085	64.541	16.169	5.767	13.880	29.625
„ październiku	124.631	92.204	94.262	60.851	15.173	5.530	15.196	25.823
„ listopadzie	105.693	112.558	91.497	85.121	6.829	5.898	7.367	21.539
„ grudniu	92.116	143.217	67.458	97.328	20.303	7.220	4.355	38.669
Przeciętnie miesięcznie . . .	132.680	92.193	100.069	62.214	19.846	6.079	12.763	23.807
	1 9 2 7		1 9 2 7		1 9 2 7		1 9 2 7	
W styczniu	143.506		104.491		8.151		30.864	
„ lutym	141.741		111.350		5.051		25.340	
„ marcu	224.493		173.806		7.055		43.632	

Zestawienie obrotów Izb Rozrachunkowych w ciągu ostatnich dwóch lat wykazuje największe ich napięcie bezpośrednio przed załamaniem się złotego (lipiec 1925). Pod koniec 1926 r. i w roku 1927 daje się stwierdzić systematyczny wzrost obrotów clearingowych. Charakterystyczny jest rozwój obrotów Izby Rozrachunkowej w Poznaniu. Podczas gdy przeciętna miesięcznych obrotów jest w roku 1926:

w Warszawie o 38% niższa niż w roku 1925 (bez uwzględnienia spadku wartości złotego)

we Lwowie o 69% „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

to w Poznaniu analogiczny stosunek jest o 87% wyższy niż w roku 1925. Rozwój obrotów bezgotówkowych w roku 1927 jest zmiennym wskaźnikiem poprawy położenia na rynku pieniężnym Polski i ożywienia się stosunków międzybankowych.

ROZWÓJ WKŁADÓW W INSTYTUCJACH KREDYTOWYCH.

(W tysiącach złotych).

	31. VII. 25.	31. XII. 25.	31. III. 26.	30. VI. 26.	30. IX. 26.	31. XII. 26.	31. I. 27.	28. II. 26.	31. III. 26.
Bank Polski									
pryw. rach. żytowe	63.273	49.010	42.324	53.410	97.880	125.029	120.567	138.340	162.013
Bank Gospodarstwa Krajowego									
wkłady wszelkich typów łącznie	131.509	223.671	261.777	347.513	419.496	449.083	460.732	463.609	
w tem:									
wkłady rządowe, samorządowe									
i inst. użyt. publ.	104.372	178.873	203.849	271.905	320.656	325.581	328.523	330.157	
Pocztowa Kasa Oszczędności									
a) wkłady oszczędnościowe. . .	15.877	12.612	17.601	15.844	20.449	24.639	26.363	28.676	31.984
b) rachunki czekowe.	42.111	52.367	46.301	57.455	74.027	104.639	102.000	106.000	147.000
Związkowe Banki akcyjne									
(w r. 1925 — 32									
w r. 1926 — 30)									
wkłady wszelkich typów	289.331	206.142	218.454	218.811	275.227	308.495	317.168 ¹⁾		
Kasy oszczędności komunalne									
(w r. 1925 — 51									
w r. 1926 — 115)									
wkłady	18.154	19.480	33.019	37.669	45.483	57.614	61.441		
Spółdzielnie kredytowe									
(w r. 1925 — 76									
w r. 1926 — 79)									
wkłady	5.637	4.898	6.030	5.724	7.150	8.148	8.687		

¹⁾ Cyfry prowizoryczne, dla 5 banków wzięto stan z poprzedniego miesiąca.

RYNEK PRACY.

MIESIĄC I ROK	Liczba zatrudnionych (w końcu miesiąca)					Liczba bezrobotnych (w końcu miesiąca)	
	O g ó ł e m	W górnic- twie	W hutnic- twie	W przemy- śle	Na robotach publiczn. ¹⁾	Całkowicie ²⁾	Częściowo ³⁾
1925							
Styczeń	661.286	176.807	48.460	403.769	32.250	103.783	89.233
Luty	646.790	170.822	48.460	391.953	35.555	120.884	72.119
Marzec	653.691	162.838	49.027	404.839	36.987	133.527	106.068
Kwiecień	656.589	162.321	49.418	404.832	40.018	137.996	77.923
Maj	673.003	156.864	49.414	420.908	45.817	137.431	84.603
Czerwiec	678.236	157.213	49.301	421.708	50.014	132.105	67.052
Lipiec	654.287	147.138	49.081	405.946	52.122	127.185	66.169
Sierpień	634.244	140.531	48.946	398.139	46.628	132.378	83.211
Wrzesień	635.712	135.661	47.505	403.562	48.984	143.493	103.716
Październik	629.166	132.727	46.388	402.590	47.461	172.458	131.646
Listopad	614.212	134.296	45.041	391.669	43.206	203.649	126.117
Grudzień	571.990	135.422	44.335	358.132	34.101	251.326	115.318
1926							
Styczeń	526.778	134.097	43.416	312.698	36.567	251.326	102.686
Luty	546.039	132.630	43.125	329.639	40.655	301.457	79.955
Marzec	561.687	131.429	42.761	341.090	46.407	302.179	93.017
Kwiecień	592.177	130.364	43.364	359.489	58.960	295.529	120.486
Maj	604.236	130.478	43.329	364.159	66.270	272.414	110.190
Czerwiec	635.360	134.292	43.869	386.897	70.302	256.934	88.726
Lipiec	643.482	146.256	45.352	382.513	69.361	243.302	41.559
Sierpień	665.082	147.476	47.305	400.073	70.228	223.474	31.234
Wrzesień	683.431	153.115	48.361	410.875	71.080	205.393	35.551
Październik	711.494	155.246	49.453	436.382	70.413	185.207	36.699
Listopad	713.551	156.553	50.720	441.981	64.297	167.826	40.465
Grudzień	663.975	154.926	51.522	407.321	50.206	168.008	44.484
1927							
Styczeń	637.551	155.064	48.618	386.601	47.268	206.147	32.745
Luty	.	154.144	53.840	395.091	.	212.948	27.370

Porównawcze zestawienie stanu zatrudnienia w Polsce w latach 1925—27 wykazuje, iż między stanem rynku pracy, a wahaniami waluty daje się stwierdzić wyraźny związek. Załamanie się waluty pod koniec lipca 1925 r. i wynikiły w związku z tem kryzys gospodarczy uwydatnił się silnem zwiększeniem liczby bezrobotnych i spadkiem ilości zatrudnionych (okres od czerwca 1925 do czerwca 1926). Stan zatrudnienia w końcu listopada 1926 r. jest najwyższym, zarówno w związku z wielką ilością zatrudnionych w górnictwie (konjunktura węglowa) jak i w przemyśle przetwórczym (przemysł cukrowniczy). Charakterystycznym szczegółem jest stan zatrudnienia w górnictwie. Największy odsetek zatrudnionych w górnictwie przypada na robotników węglowych. Mimo rekordowej produkcji węglowej w okresie od maja do grudnia 1925 r. ilość zatrudnionych w górnictwie była o wiele niższa niż w początkach 1925 r. czyli, że polepszyła się znacznie wydajność pracy górników. Dobra konjunktura w zakresie przemysłu hutniczego uwydatniła się w systematycznym wzroście ilości zatrudnionych robotników, przyczem stan zatrudnienia w lutym 1927 r. jest wyższy niż w analogicznym miesiącu 1925 i 1926 r. Spadek liczby zatrudnionych na robotach publicznych pod koniec 1926 r. i w początkach 1927 r. jest zjawiskiem czysto sezonowym. Zwiększenie się liczby bezrobotnych w pierwszych miesiącach 1927 r. jest normalnem zjawiskiem okresu zimowego.

¹⁾ Na robotach publicznych, w elektrowniach i wodociągach oraz w fabrykach amunicji i w wytwórniach wojskowych.

²⁾ Zarejestrowanych w Państwowych Urzędach Pośrednictwa Pracy.

³⁾ Tylko w przemyśle przetwórczym.

ROZOWE ZAŚWIADCZENIA WALUTOWE, WYSTAWIONE W 1926 ROKU.

PRZEZ ODDZIAŁY BANKU POLSKIEGO:	Z b o ż e		Drzewo nieobrobione		Drzewo półobrobione		J a j a		Trzoda chlewna		Inne artykuły		R a z e m		Przebiegnię na km² w złotych w złocie
	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	w tysią- cach zł w złocie	%	
w Wielkopolsce i na Pomorzu.	57.095	61,9	17.136	23,8	22.210	17,4	7.602	9,0	18.465	26,0	13.091	30,7	135.599	27,7	3.154
na Górnym Śląsku	2.863	3,1	9.417	13,1	8.185	6,4	2.542	3,0	1.248	1,8	3.016	7,1	27.271	5,6	6.447
w b. Kongresówce	24.207	26,3	12.693	17,6	43.251	33,9	14.810	17,6	6.238	8,8	7.563	17,7	108.762	22,2	788
w woj. wschodnich	2.764	3,0	19.057	26,5	18.157	14,3	1.427	1,7	345	0,5	4.130	9,7	45.880	9,4	370
w Małopolsce.	5.263	5,7	13.730	19,0	35.715	28,0	57.791	68,7	44.571	62,9	14.806	34,8	171.876	35,1	2.173
R a z e m	92.192	100	72.033	100	127.518	100	84.172	100	70.867	100	42.606	100	489.388	100	1.260